

Μάθημα 4^{ον}.

Παρακλητική Κυριακή Είρμολι Δ' ἤχου

(Θεολογικά σχόλια ἀπό Κῆπο Χαρίτων)

Καθόλου τυχαία ἡ σχέση τῶν εἰρμῶν μέ τήν Παλαιά Διαθήκη. Μέ μία πρώτη ἐκτίμηση θά μπορούσε κάποιος νά πεῖ πώς ἔτσι καταδεικνύεται ἡ διαχρονική ἀξία της. Ἐκτός αὐτοῦ ὅμως ἀποτελεῖ καί βροντερό ἐπιχείρημα κατά τῆς εὐκαίρως ἀκαίρως πολεμικῆς πού ἐξασκεῖται ἀπό κάποιους ἐναντίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀκόμη καί ἀπό ὀρθοδόξους δυστυχῶς θεολόγους.

Ἡ θέση πού ἔχει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γιά τήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι θέση πού κατέχει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπό τήν ἐποχή τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Προβάλλεται ἀπό τούς πολεμίους, τό ἐπιχείρημα ὅτι «ἐμεῖς ἔχουμε τήν Καινή Διαθήκη». Οὔτε τήν Καινή Διαθήκη ὅμως ἔχουν, οὔτε τόν Χριστό ἔχουν. Ὅποιος ἀπορρίπτει τήν Παλαιά Διαθήκη, ἀπορρίπτει καί τήν Καινή, διότι μία εἶναι ἡ Διαθήκη. Ρήτρα, πού προσδιορίζει τή σχέση Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης στήν Ἐκκλησία εἶναι: «Προέλαβεν τήν Καινή ἡ Παλαιά καί ἡρμήνευσε τήν Παλαιά ἡ Καινή. Πολλάκις εἶπαν ὅτι δύο Διαθῆκαι καί δύο ἀδερφαί καί δύο παιδίσκαι τόν ἕνα Δεσπότη δορυφοροῦσι. Κύριος παρά Προφήταις καταγγέλλεται, Χριστός ἐν τῇ Καινῇ κηρύσσεται. Οὐ καινά τά καινά, προέλαβε γάρ τά παλαιά. Οὐκ ἐσβέσθη τά παλαιά, ἡρμηνεύθη γάρ ἐν τῇ καινῇ». (ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου)

Ὅταν ὁ Κύριος κάνει τήν ἐπί τοῦ Ὄρους ὁμιλία Του, τό μεγάλο μέρος της εἶναι συμπλήρωση τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Τό μέρος τῆς ὁμιλίας Του σχετικά μέ τήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι: «Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλά πληρῶσαι. Ἀμήν γάρ λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν λύση μία τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ». Οἱ ἐντολές οἱ ἐλάχιστες εἶναι αὐτές τῆς ἠθικῆς νομοθεσίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὡδή α'

«Θαλάσσης¹, τὸ ἐρυθραῖον² πέλαγος³, ἀβρόχοις ἵχνεσιν⁴, ὁ παλαιὸς πεζεύσας⁵ Ἰσραήλ⁶, σταυροτύποις⁷ Μωσέως χερσί⁸, τοῦ Ἀμαλήκ⁹ τὴν δύναμιν¹⁰, ἐν τῇ ἐρήμῳ¹¹ ἐτροπώσατο¹²».

Μτφρ: Ὁ ἀρχαῖος ἰσραηλιτικὸς λαός, ἀφοῦ πέρασε πεζός τὸ πέλαγος τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσης, χωρὶς νὰ βραχεῖ στό πέρασμά του, σταυρώνοντάς το μέ τὰ χέρια του ὁ Μωϋσῆς, χωρὶς κἄν νὰ βραχεῖ κατὰ τοὺς βηματισμούς του, ἔτρεψε σέ φυγὴ τὴν στρατιωτικὴ δύναμη τοῦ Ἀμαλήκ στὴν ἔρημο.

Θεολογικά σχόλια

Τοῦ Ἀμαλήκ τὴν δύναμιν: Τὰ στρατεύματα τοῦ Φαραώ τὰ ἔριξε ὁ Θεός μέσα στην Ἐρυθρὰ θάλασσα. Τίς νοητές ἄμαξες τοῦ Φαραώ διαβόλου δηλ. τίς ἄτοπες πράξεις καὶ τὴ νοητὴ δύναμη ἢ ὁποῖα εἶναι τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας τὰ ρίχνει ὁ Θεός μέσα στὴ θάλασσα τῶν δακρύων καὶ τῆς κατανύξεως κάνοντάς ἱκανό τὸν μετανοοῦντα νὰ ὑπερνικᾷ κάθε ἐπίθεση τοῦ διαβόλου.

Ἦδη γ'

¹Γενικὴ ἰδιότητα, Θάλασσα τοῦ βίου·

²Τὸ βάπτισμα πού παραπέμπει στό μαρτύριο (αἷμα τοῦ Χριστοῦ)

³ἀντικ. τοῦ πεζεύσας

⁴Βῆμα, πάτημα, σημεῖο

⁵χρον. μτχ. Ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἀποδοθεῖ ἡ νίκη στό ἄλογο καὶ ὄχι στόν Θεό. Γι αὐτό ὁ Θεός ἐμπόδιζε νὰ καβαλικεύουν ἄλογα οἱ Ἑβραῖοι.

Ἦ ἄλογα ἢ μεταφορικῶς σημαίνει καὶ τὰ ἄτακτα σαρκικά πάθη. Οἱ κλίνοντες πρὸς αὐτὰ ὀνομάζονται ἵπποι. Καβαλάρης τῶν ἀλόγων ὁ διάβολος. Ἀνάβει τίς ὀρμές μέ ἄτοπες ὀράσεις, πορνικά τραγούδια, εὐωδίες, φαγητά, ἡδονές.

⁶ὑποκ. πεζεύσας· ἀναφέρεται στόν παλαιὸ Ἰσραήλ σέ ἀντιπαράθεση μέ τὸν νέο (τὴν Ἐκκλησία).

⁷Ὁ σταυρός ἔχει δύναμη καὶ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

⁸Δοτικὴ ὄργανου

⁹Ἀμαλήκ (ἀρχηγός τῶν Ἰδουμαίων=εἰδωλολατρικὸς λαός πού ὑπετάγη στόν Δαβίδ): ἐγγονός τοῦ Ἡσαῦ (δίδυμος ἀδελφός τοῦ Ἰακώβ)

¹⁰ἀντικ. στό ἐτροπώσατο

¹¹ἐρημικός τόπος προσευχῆς

¹²Τροπόω<τρέπω>τροποῦμαι=τρέπομαι σέ φυγὴ, ἠττώμαι

«Εὐφραίνεται¹³ ἐπὶ σοί¹⁴, ἡ Ἐκκλησία σου Χριστέ κράζουσα· Σὺ μου ἰσχυρὸς¹⁵ Κύριε, καὶ καταφυγὴ¹⁶ καὶ στερέωμα¹⁷».

Μτφρ: Εὐχαριστιέται ὑπὸ την ἐξάρτηση της ἀπὸ Σένα ἡ Ἐκκλησία σου Χριστέ, φωνάζοντας δυνατὰ : Ἐσὺ εἶσαι ἡ δύναμή μου Κύριε καὶ καταφύγιο καὶ στήριγμα

Θεολογικά σχόλια

Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί: Ἀγάλλεται ὄχι γιατί σώθηκε ἀλλά ἐπειδὴ σώθηκε δι' Αὐτοῦ. Δέν ἀγαπᾶ τὸν Θεὸ γιὰ τὰ δῶρα, ἀλλά τὰ δῶρα χάριν τοῦ Θεοῦ. Τέτοιες εἶναι οἱ ψυχές τῶν ἀγίων διότι χαίρονται περισσότερο γιὰ τὸν Θεὸ πού δωρίζει τὰ δῶρα παρά γιὰ τὰ δῶρα αὐτὰ καθ'ἑαυτά. Ἐπειδὴ δέν ἀγαποῦν τὸν Θεὸ γιὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ τίς χάριτες ἀλλά ἀντιθέτως ἀγαποῦν τὰ ἀγαθὰ καὶ τίς χάριτες χάριν τοῦ Θεοῦ πού τίς χαρίζει. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀπὸ μᾶς τοὺς Χριστιανούς ἀγαπᾶμε τὸν Θεὸ ὄχι διότι αὐτὸς καθ'ἑαυτὸν εἶναι ἄξιος καὶ ὑπεράξιος ἀπὸ κάθε ἀγάπη ἀλλά τὸν ἀγαπᾶμε ἐπειδὴ μᾶς εὐεργετεῖ καὶ μᾶς χαρίζει τὰ ἀγαθὰ Του. Ὅταν ὁ Θεὸς τύχει καμιά φορά νά μᾶς στερήσει τὰ ἀγαθὰ Του γιὰ νά δοκιμάσει τὸ αὐτεξούσιό μας, ἂν Τὸν ἀγαπᾶμε γνήσια, τότε ἐμεῖς ψυχραίνουμε τὴν πρὸς Θεὸ ἀγάπη μας καὶ γογγύζουμε. Γι' αὐτὸ ἀποδεικνύουμε ὅτι περισσότερο ἀγαπᾶμε τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ παρά τὸν ἴδιο τὸν Θεό.

Ἔδῃ δ'

¹³Εὐφραίνομαι , εὐφρανοῦμαι, ηὔφραμμαι (εὐχαριστιέμαι)<εὔ+φρῆν

¹⁴ἐμπρόθ. προσδ. ἐξάρτησης

¹⁵Παράθεση στό Κύριε

¹⁶Παράθεση στό Κύριε· καταφύγιο· μπορεῖ νά εἶναι καὶ πρόσωπο· βρίσκω ἀσφάλεια ἀπὸ κίνδυνο

¹⁷Παράθεση στό Κύριε

«Ἐπαρθέντα¹⁸ σε¹⁹ ἰδοῦσα²⁰ ἡ Ἐκκλησία, ἐπὶ Σταυροῦ τὸν Ἥλιον²¹ τῆς δικαιοσύνης²², ἔστη²³ ἐν τῇ τάξει²⁴ αὐτῆς, εἰκότως²⁵ κραυγάζουσα· Δόξα τῇ δυνάμει²⁶ σου Κύριε».

Μτφρ: Ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία σέ εἶδε νά ὑψώνεσαι στόν Σταυρό, ἐσένα τόν Ἥλιο τῆς ὄντως Δικαιοσύνης, ἀκίνητοποιήθηκε φωνάζοντας λογικά καί δικαίως ἔδξα στήν δύναμή Σου Κύριε».

Θεολογικά σχόλια

Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης: Ἥλιος εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Σελήνη νοεῖται ἡ Ἐκκλησία. Διότι καθὼς ἡ σελήνη λαμβάνει τό φῶς ἀπό τόν ἥλιο, ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει τόν φωτισμό ἀπό τόν Χριστό. Ὄταν ὑψώθηκε ὁ Χριστός πάνω στόν Τίμιο Σταυρό, τότε ἡ ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησία ἔλαμψε καί στάθηκε στή θέση της δηλ. Νά φωτίζει τά ὑπό τοῦ οὐρανοῦ. Δηλ. Τότε ἔγινε ὀλόφωτος σώζοντας τλην τάξι τοπυ κύκλου της. Ἐπειδή ἀπό τή λογχευθεῖσα πλευρά τοῦ Σωτήρα ἀπήλαυσε τά μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος διά τοῦ ρεύσαντος ὕδατος καί τῆς Ἀχράντου Κοινωνίας διά τοῦ ρεύσαντος αἵματος, διά μέσῳ τῶν ὁποίων ὅλη ἡ Ἐκκλησία ἀναγεννᾶται πνευματικά καί ἀνατρέφεται.

Ὡδὴ ε'

¹⁸Κατηγ. μτχ. ἀπό τό ἰδοῦσα(ρήματα πού συντάσσονται μέ κατηγ. μτχ.: ψυχ-αις-αγγ-ελε-γνω-μα-δει-δη· δηλ. ψυχικοῦ πάθους, αἰσθήσεως, ἀγγελίας, ἐλεύσεως, γνώσεως, μαθήσεως, δείξεως, δηλώσεως)· ἐπαίρομαι ἐπηρόμην ἐπαροῦμαι/ ἐπαρθήσομαι, ἐπηράμην/ἐπήρθην, ἔπαρμαι, ἐπήρμην(ὑψώνομαι)

¹⁹ἀντικ. ἰδοῦσα

²⁰Χρον. μτχ. ὀράω-ῶ, ἐώρων, ὄψομαι, εἶδον, ἐώρακα, ἐωράκειν· Φορα>όρα/όπ, Φιδ>ιδ

²¹Παράθεση στό σε

²²Γενική ιδιότητας

²³ἴσταμαι...

²⁴Δεν σαλευόταν πλέον ἡ Ἐκκλησία ἀπό πάθη καί ἁμαρτίες

²⁵Φυσικά δικαίως, λογικά, εὐλογα

²⁶Δοτ. ἀντικ. στό δόξα

Σὺ Κύριέ μου φῶς²⁷, εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθας, φῶς²⁸ ἅγιον ἐπιστρέφον²⁹, ἐκ ζοφώδους³⁰ ἀγνοίας, τοὺς πίστει ἀνυμνοῦντάς σε.

Μτφρ: Ἐσύ Κύριέ μου τό ὄντως φῶς, ἦρθες στόν κόσμο, ἐσύ τό ἅγιο φῶς πού ἐπιστρέφει ἀπό τήν σκοτεινή ἀγνοια αὐτοῦς πού μέ πίστη Σέ ἀνυμνοῦν.

Θεολογικά σχόλια

Ἐπιστρέφον: Καθένας ἀπό τοὺς ἀσεβεῖς πρέπει νά φροντίσει νά μετανοεῖ ἔχοντας τήν πίστη ὅτι ὁ Θεός ἐπειδή εἶναι φιλόανθρωπος, θέλει νά τόν ἐλεήσει ὅταν ἀποστρέφεται τήν ἀσέβεια καί τήν ἁμαρτία καί ἐπιστρέφει στήν εὐσέβεια καί τήν ἀρετή. Ὅποιος μένει ἕως τά τέλη του ἀσεβῆς πῶς θά δεῖ τήν δόξα τοῦ Θεοῦ καί τήν κληρονομιά τῶν ἁγίων; Τό "θά δεῖ" σημαίνει νά πάθει, νά μεθέξει, νά ἀπολαύσει. Διότι καί οἱ ἀσεβεῖς καί οἱ ἄπιστοι καί οἱ ἀλλόπιστοι θά δοῦν ἐξωτερικά τήν δόξα τοῦ Θεοῦ δέν θά πάθουν ὅμως αὐτήν, δέν θά μεθέξουν δηλ. σ'αὐτήν, δέν θά τήν ἀπολαύσουν ἐσωτερικά στήν καρδιά τους, διότι δέν πίστεψαν σ'Αὐτόν ἀλλά θά τή δοῦν σάν ξένοι καί σάν ξένη. Καί μαζί μ'αὐτούς δέν θά τή δοῦν (βιώσουν) καί ὅσοι ἀπό τοὺς χριστιανούς δέν τήρησαν τίς ἐντολές στήν πράξη. ("εἶπερ συμπάσχομεν, ἵνα καί συνδοξασθῶμεν" Ρωμ. η',17)

Ὡδή ς'

«Θύσω³¹ σοι³², μετὰ φωνῆς³³ αἰνέσεως Κύριε, ἡ Ἐκκλησία βοᾷ σοι³⁴ ἐκ δαιμόνων λύθρου³⁵ κεκαθαρμένη, τῷ δι' οἴκτον³⁶, ἐκ τῆς πλευρᾶς σου ρεύσαντι αἵματι³⁷».

²⁷Παράθεση στό Κύριε

²⁸ὑποκ. στό ἐπιστρέφον

²⁹ἐπιθ. μτχ.

³⁰Ζόφος+εἶδος· σκοτεινός

³¹Θυσία καθάρσεως· θύω+βοᾷ δέν συντάσσονται μέ σκέτη δοτική

³²δοτ. αἰτίας (χάριν ἐσοῦ)

³³Κατανόηση ὑψηλῶν θεολογικῶν δογμάτων

³⁴Δοτ. προσωπική

³⁵Το λύθρον ἢ ὁ λύθρος=μολυσμός, ρύπος, κηλίδωση

³⁶Λύπη, συμπάθεια

³⁷Ποιητ. αἷτιο ἐκφέρεται μέ τήν πρόθεση ὑπό καί γενική ἢ μέ δοτική πτώση χωρίς πρόθεση, ὅταν ὑπάρχει ρῆμα συντελικοῦ χρόνου ἢ ρηματικό ἐπίθετο σέ τεος ἢ τος).

Μτφρ: «Θά θυσιάσω Κύριε, χάριν Ἐσοῦ», μέ δοξολογική φωνή, σοῦ φωνάζει ἡ Ἐκκλησία· ἀπό τόν μολυσμό τῶν δαιμόνων ἔχει καθαριστεῖ (ἡ Ἐκκλησία) μέ τό αἷμα πού ρέει ἀπό τήν πλευρά Σου, ἐξαιτίας τῆς εὐσπλαγχνίας Σου.

Θεολογικά σχόλια

Φωνῆς αἰνέσεως: Θέλω νά σοῦ ἀποδώσω Κύριε ὡς χρεώστης, ὅσα προξενοῦν σέ μένα τή σωτηρία. Δηλ. Νά σέ ὑπακούω καί νά ἐκτελῶ τό ἔργο σου. Νά μή γίνω ἀχάριστος, σάν τούς στρατιῶτες τοῦ τάφου, ἐγκαταλείποντας τό ἔλεός Σου. Ἀλλά νά μοιάσω στόν Ἰωνά. Ὁ Ἰωνάς εἶναι τύπος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ κοιλία τοῦ κήτους εἶναι τύπος τοῦ τάφου καί τοῦ ἄδη. Ὁ Χριστός ἀνασταίνεται χωρίς οἱ στρατιῶτες νά τό ἀντιληφθοῦν. Ὅχι μόνο αὐτό ἀλλά καί ἐγκατέλειψαν τό ἔλεός τους, δηλ. τό μυστήριο τῆς ἀναστάσεως πού ἔγινε γιά ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος. Ἐγκατέλειψαν τήν Ἀλήθεια διά τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο νά ἐλεηθοῦν ἀπό τόν Θεό καί νά σωθοῦν. Προτίμησαν τό ψεῦδος καί τά χρήματα.

Ὡδή ζ'

«Ἐν τῇ καμίνῳ, Ἀβραμιαῖοι³⁸ Παῖδες τῇ Περσικῇ³⁹, πόθῳ⁴⁰ εὐσεβείας⁴¹ μάλλον⁴², ἢ τῇ φλογί⁴³, πυρπολούμενοι ἐκραύγαζον· Εὐλογημένος εἶ, ἐν τῷ Ναῶ⁴⁴ τῆς δόξης⁴⁵ σου Κύριε».

Μτφρ: Ἐκραύγαζαν οἱ Παῖδες, οἱ τοῦ Ἀβραάμ ἀπόγονοι, μέσα στό περσικό καμίνι, περισσότερο λόγῳ τοῦ πόθου τῆς εὐσεβείας τους παρά ἀπό τό ὅτι καίγονταν ἀπό τή φωτιά : Εὐλογημένος εἶσαι στό ναό τῆς δόξης σου Κύριε.

Θεολογικά σχόλια

Φλογί. πυρπολούμενοι: Ὁ διάβολος ἐνέπνευσε τόν τύραννο νά τιμωρήσει τούς τρεῖς Παῖδες βάζοντάς τους στό πῦρ ὥστε οὔτε τά λείψανά τους νά

³⁸Χρονικό ἐπίθετο - αἴος· Ἀβραάμ =πατήρ πλήθους, γιός τοῦ Θάρρα·

Ἄβραμ=πατήρ ὕψους

³⁹Περσία=παράς· ἀπό τήν ἀρχαία Μηδεία ὡς τόν Περσικό κόλπο.

Κάτοικοι: Πάρθοι, Μῆδοι, Ἐλαμίτες<Ελάμ=γιός τοῦ Σήμ· Χαλδαία=χώρα τῆς Ἀσίας στόν Περσικό κόλπο. Πατρίδα τοῦ Ἀβραάμ. Εἰδωλόατρες.

⁴⁰Δοτ. αἰτίας

⁴¹Γεν. ιδιότητος

⁴²Μάλα μάλλον(περισσότερο) μάλιστα

⁴³Δοτ. αἰτίας

⁴⁴Ἱεροσόλυμα, οὐρανός(ἄγγελοι)

⁴⁵Γεν. ιδιότητος.

μείνουν. Οί θεοί τῶν Περσῶν φοβοῦνται ὄχι μόνο τόν Θεό τῶν Ἑβραίων ἀλλά καί τούς δούλους Του. Τό θαυμαστότερο εἶναι ὅτι ἡ φωτιά τὰ μέν εὐκολοδιάλυτα ἐνδύματα τῶν ἀγίων διεφύλαξε ἀβλαβῆ ἐνῶ τὰ σιδερένια καί δυσκολοδιάλυτα δεσμά τὰ διέλυσε σά στουπί. Τό ἐσωτερικό θεϊκό καί οὐράνιο πῦρ διεφύλαξε τους Τρεῖς Παῖδες ἀπό τό ἐξωτερικό πῦρ τῆς καμίνου.

Εὐλογημένος εἶ: Ἄν ὁ Θεός δέν θελήσει νά μᾶς λυτρώσει ἐκ τῆς καμίνου ἐμεῖς δέν λατρεύουμε ἄλλον Θεό. Δέν δουλεύουμε στόν Δεσπότη γιά νά πάρουμε μισθό, ἀλλά ἀπό πόθο γι' Αὐτόν. Οὔτε ζητᾶμε τήν ἀπαλλαγὴ ἀπό τὰ κακά ἀλλά τήν οἰκονομία τοῦ Δεσπότη.

Ὡδὴ η'

«Χεῖρας⁴⁶ ἐκπετάσας⁴⁷ Δανιήλ⁴⁸, λεόντων⁴⁹ χάσματα⁵⁰, ἐν λάκκῳ ἔφραξε, πυρὸς⁵¹ δὲ δύναμιν ἔσβησαν, ἀρετὴν⁵² περιζωσάμενοι, οἱ εὐσεβείας⁵³ ἐρασταί⁵⁴, Παῖδες κραυγάζοντες: "Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον".

Μτφρ: Ἀφοῦ ὁ προφήτης Δανιήλ ἀπλωσε ἐκτενῶς τὰ χέρια του, ἔφραξε τὰ ἀνοιχτά στόματα τῶν λιονταριῶν μέσα στό λάκκο, καί ἔσβησαν τήν δύναμη τῆς φωτιᾶς ἀφοῦ ζώστηκαν γύρω τους τήν ἀρετὴ οἱ ἐραστὲς τῆς εὐσεβείας Παῖδες, φωνάζοντας δυνατὰ "Εὐλογεῖτε ὅλα τὰ κτίσματα τὸν Κύριο".

Θεολογικά σχόλια

Ἔργα: Οὐρανοί, Ἄγγελοι, ἄστρα, ὕδατα, φαινόμενα ἀτμόσφαιρας, γῆ, κτήνη, ἄνθρωποι. Ὁ Κύριος στόλισε τούς οὐρανοὺς μέ τόν χρυσοειδῆ δίσκο καί μέγα φωστήρα τοῦ ἡλίου, μέ τήν ἀργυροειδῆ σελήνη, καί μέ τόν λαμπρό χορὸ τῶν ἀστέρων. Οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ. Οἱ ἄγγελοι

⁴⁶ἀντικ. ἐκπετάσας

⁴⁷Χρον.μτχ. · ἐκπετάννουμι/ἐκπεταννύω, ἐξεπετάννου, ἐκπετάσω, ἐξεπέτασα, ἐκπεπέτακα, ἐξεπεπετάκειν (ἀπλώνω, ἀνοίγω)

⁴⁸ὑποκ. τοῦ ἐκπετάσας

⁴⁹Γεν. ὑποκ.

⁵⁰Χάσμα< χαίνω=ἀνοίγω πολύ. Ἀνοικτὸ στόμα, βάραθρο

⁵¹Γεν. κτητ.

⁵²ἀντικ. στό περιζωσάμενοι· ἐννοεῖ τὸν Χριστό

⁵³Γεν. ἀντικ. στό ἐρασταί

⁵⁴ἔραμαι ἢ ἐράω-ῶ, ἤρων, ἐρασθήσομαι,

ἤρασάμην>ἐραστής=ἀγαπητικός· αὐτός πού ἀγαπᾷ ὀπαδός, θιασώτης

ἀκαταπαύστως δοξολογοῦν τόν Θεό· γιά νά δείχνουν μέ αὐτό τή μεγάλη προθυμία καί ἔφεση στό νά ὑμνοῦν καί νά δοξολογοῦν τόν Θεό. Ἐβαλε ὁ Θεός τά νερά πάνω τοῦ στερεώματος γιά νά εἶναι σάν ὕλη καί τροφή τῶν φωστήρων καί ἀστέρων ὅπως τό λάδι στό καντήλι, ἀλλά καί γιά νά συστέλλουν τήν ὑπερβολική θερμότητα τῶν φωστήρων καί δὴ τοῦ ἡλίου γιά νά μὴν κατακοῦν τά οὐράνια σώματα. Τά δέ πνεύματα πού εὐλογοῦν τόν Κύριο εἶναι οἱ ἄνεμοι. Ἡ φωτιά στή συνέχεια ἀποτελεῖ ὄνομα τῆς φύσεως τό δέ καῦμα εἶναι ἐνέργεια τῆς φωτιᾶς. Ὅπως καί τό νερό ἀποτελεῖ ὄνομα τῆς οὐσίας ἢ ψύχρα ὅμως εἶναι ἐνέργεια καί ποιότητα τοῦ νεροῦ.. Ἔτσι φαίνεται ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἐκ τῶν ἐναντίων συνέστησε τά αἰσθητά κτίσματα ἀλλά δείχνουν καί τή φιλανθρωπία μέ τήν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.

Ὡδὴ θ'

«Λίθος⁵⁵ ἀχειρότμητος⁵⁶ ὄρους⁵⁷, ἐξ ἀλαξεύτου⁵⁸ σου Παρθένε, ἀκρογωνιαῖος⁵⁹ ἐτμήθη⁶⁰, Χριστός⁶¹ συνάψας τὰς διεστῶσας⁶² φύσεις⁶³· διὸ ἐπαγαλλόμενοι⁶⁴, σὲ Θεοτόκε μεγαλύνομεν».

Μτφρ: Ὁ Χριστός, ὁ λίθος τοῦ ἀπελέκτου ὄρους, Παναγία μου, κομματιασμένος χωρὶς ἀνθρώπινα χέρια, κόπηκε, ἀφοῦ πρῶτα ἔνωσε στό πρόσωπό του τίς σέ διαμάχη μεταξύ τους φύσεις (ἀνθρώπινη καί θεία)· γι' αὐτό περιχαρεῖς, ἐσένα Θεοτόκε τιμοῦμε.

Θεολογικά σχόλια

⁵⁵Παράθεση στό Χριστός.

⁵⁶Κομματιασμένος χωρὶς χέρια.

⁵⁷Ὄρος Σιών, ἀπὸ πού προέρχεται ὁ λίθος, δηλ. ὁ Χριστός. Ὁ λίθος ἔγινε ὄρος ὑψηλό, περίοπτο(=ἡ Ἐκκλησία) πού κάλυψε ὅλη τή γῆ.

Συντριπτικότερος λίθος πού διαλύει πλίνθους καί ἄργιλο. (Βαβυλώνιοι Μῆδοι Πέρσες Ἕλληνας Ρωμαῖοι)· ἐξ ὄρους = ἐμπρόθ. προσδ.

προέλευσης

⁵⁸α+λαξεύω<λαῖς+ξέω, πελεκῶ λίθους· τοῦ λαῖος=τοῦ λίθου

⁵⁹ἄκρος+γωνία· γωνιαῖος θεμέλιος λίθος·

⁶⁰Τέμνομαι ἐτεμόμην τμηθήσομαι ἐτεμόμην/ἐτμήθην,

τέτμημαι=κόβομαι, διαχωρίζομαι

⁶¹ὑποκ. ἐτμήθη

⁶²Διῖσταμαι, ...=στέκομαι χωριστά, ἀπομακρύνομαι, φιλονικῶ

⁶³Θεία καί ἀνθρώπινη

⁶⁴Περιχαρεῖς, τιμῶμενοι· ἀγάλλομαι, ἡγαλλόμην, εὐφρανθήσομαι, ἡγάλθην, περιχαρῆς γέγονα, περιχαρῆς ἐγεγόνειν (τιμῶμαι, στολίζομαι)

ἐπαγαλλόμενοι: μᾶς θυμίζει τό ἠγαλλίασε τό πνεῦμα μου ἡ θ' ὠδῆς τῆς Θεοτόκου.

Πνεῦμα σημαίνει τό πνευματικό χάρισμα. Καί χρησιμοποιεῖ τό ἠγαλλίασε ἀντί τοῦ εὐφράνθη ἐπειδή ἡ ἀγαλλίαση εἶναι ἐπίταση καί ὑπερβολή τῆς εὐφροσύνης. ἄγαν+ἄλλομαι. Ἀγάλλεται ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά ἐκ τῆς θείας χάριτος ἄλλεται καί πηδᾶ καί σκιρτᾶ ἀπό τήν ὑπερβολική καί ἐπιτεταμένη χαρά. Τό πνευματικό σκίρτημα καί ἀγαλλίαμα διακρίνεται σέ μικρό καί σέ μεγάλο. Τό πρῶτο εἶναι γαληνόμορφο πού καλεῖται παλμός, στεναγμός καί εὐτυχία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τό ἄλλο εἶναι τό ἄλμα τῆς καρδιᾶς πού λέγεται ἀνατατική πτήση ζεύσης καρδιᾶς πρὸς τόν Θεό. Ὅταν ἀναπτρωθεῖ ἡ ψυχή ἀπό θεῖο ἔρωτα καί ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τά δεσμά τῶν παθῶν τότε ἐπιθυμεῖ νά πετάξει πρὸς τόν ἐρωμένο τῆς Θεοῦ καί πρὸ τοῦ θανάτου ἀκόμη.